

Diagnosi de la població d'orígens diversos residents a l'ABSS Tarragonès

Diagnosi quantitativa

Treball elaborat pel Risell SCCL, amb les dades facilitades pel Departament de Benestar Social i Família del Consell Comarcal del Tarragonès

ÍNDEX

PRESENTACIÓ	4
1. INTRODUCCIÓ	7
1.1. EL FENOMEN DE LA IMMIGRACIÓ	7
1.2. CONTEXT DEMOGRÀFIC	8
1.3. LA DIVERSITAT CULTURAL	9
2. MARC JURÍDIC	10
2.1 REGULACIONS D'ÀMBIT INTERNACIONAL.....	10
2.2 LEGISLACIÓ ESTATAL	12
2.3 LEGISLACIÓ CATALANA	13
3. METODOLOGIA.....	14
3.1 LIMITACIONS METODOLÒGIQUES DEL TREBALL AMB INDICADORS	14
4. APROXIMACIÓ DEMOGRÀFICA DE LA IMMIGRACIÓ A L'ABSS DEL TARRAGONÈS.....	16
4.1 INDICADORS DEMOGRÀFICS	176
4.2 ORIGEN DE LA POBLACIÓ	197
4.3 NACIONALITAT DE LA POBLACIÓ.....	19
5. LES CONDICIONS SOCIOECONÒMIQUES DE LES PERSONES IMMIGRANTS A L'ABSS DEL TARRAGONÈS	22
5.1 INGRESSOS ECONÒMICS DE LA POBLACIÓ AMB NACIONALITAT ESTRANGERA .	22
5.2 NIVELL D'ESTUDIS	24
5.3 HABITATGE I IMMIGRACIÓ: FACTOR DE VULNERABILITAT	26
5.4 L'ACCÉS ALS SERVEIS PER A LES PERSONES MIGRADES.....	28
5.5 NACIONALITAT I CIUTADANIA	32
5.6 MOBILITAT	32
6. BIBLIOGRAFIA	33

PRESENTACIÓ

Aquest document presenta una anàlisi de la immigració a l'Àrea Bàsica de Serveis Socials (ABSS) del Tarragonès. A través d'una sèrie d'indicadors, es recopilen dades per a la quantificació i delimitació del fenomen migratori a aquesta zona. Tenir una eina de diagnosi sobre la immigració és crucial per als governs locals que volen implementar polítiques, especialment en els àmbits socials i de vulnerabilitat, amb l'objectiu de millorar les condicions de vida dels migrants i promoure la seva inclusió social.

Una diagnosi quantitativa com aquesta és important per poder abordar, adequadament, aquest fenomen i establir les accions necessàries que s'han de prendre a través de polítiques i plans, amb eines de planificació integrals que puguin abordar tots els aspectes d'aquesta qüestió.

La diagnosi sobre immigració té una doble vessant:

- Eina de coneixement: a partir de l'anàlisi de les dades disponibles referents als diversos àmbits i factors que afecten les persones immigrades, es pot conèixer quina és la realitat sobre aquest sector poblacional. Permet saber quines són les principals problemàtiques socials existents i com de vulnerable és aquest col·lectiu. D'aquesta manera, es poden identificar les banderes vermelles de l'exclusió social en aquest grup, saber com afecten i així poder establir prioritats en l'actuació.

Per altra banda, sempre que sigui possible, cal mostrar l'evolució en el temps d'aquestes problemàtiques per tal d'observar quines són les tendències que mostren al llarg del temps. Això permet observar si les actuacions que ja es duen a terme estan obtenint els resultats esperats i, si s'escau, repensar o reforçar certes polítiques.

- Eina de planificació: aquesta diagnosi no només aporta coneixement sobre la realitat social del col·lectiu objecte d'estudi. Un cop conegudes les principals problemàtiques derivades d'aquest fenomen, es podran planificar les actuacions que cal executar. En aquesta fase, disposar d'una bona diagnosi és cabdal. Per tal d'aportar coherència interna i metodològica a les polítiques públiques destinades a les persones grans, les actuacions a planificar han de sorgir de l'anàlisi de la realitat social.

A més, planificar en coherència amb la diagnosi, permet fer que els recursos siguin emprats de manera més eficient, ja que s'actua allà on s'ha detectat el problema.

El fenomen migratori ja fa més de dues dècades que ha pres una gran rellevància al nostre país, i evidentment també al Tarragonès, i és bo saber en quin punt es troba en aquest moment i quines son les problemàtiques que caldrà abordar en els propers anys.

L'actual document recull una sèrie d'indicadors demogràfics, territorials i socioeconòmics, que defineixen, tant l'estructura de la població, com les característiques del col·lectiu poblacional objecte d'estudi. Aquesta diagnosi ha estat elaborada a partir del recull de dades secundàries, és a dir, de diferents organismes i institucions estadístiques, i dades facilitades pel Consell Comarcal del Tarragonès.

La tasca ha estat recollir aquells indicadors disponibles més adients per tal de reflectir la realitat social. Però no només ha estat una tasca de recerca, també s'han tractat i elaborat per tal de poder-los presentar de la manera més entenedora possible, ja sigui en format de gràfic, de forma comparada o amb un tractament matemàtic per tal de poder posar-ho en relació amb el context i facilitar, així, la seva interpretació.

Totes les dades presentades venen acompanyades d'una anàlisi sociològica per tal d'ajudar a la persona lectora en la seva comprensió i anàlisi, explicant què signifiquen els indicadors i quin són els fenòmens sociològics que ajuden a entendre el comportament de certes dades.

Després d'una introducció conceptual, es realitza un breu anàlisi sociodemogràfic de la població resident a l'Àrea Bàsica de Serveis Socials del Tarragonès, és a dir la comarca sencera excepte els municipis de Tarragona, Salou i Vila-seca, a partir d'indicadors demogràfics i territorials.

En aquest sentit, l'estudi que es presenta a continuació té dos objectius; en primer lloc, realitzar, a partir de variables municipals de naturalesa espacial, econòmica i demogràfica, una diagnosi de les condicions de vida de les persones immigrades al territori, així com també investigar les variacions demogràfiques que s'han produït al territori en els últims anys. A partir dels resultats es podran investigar quines són les principals reptes que presenta la immigració al Tarragonès.

És per aquest motiu que l'actual anàlisi té una doble vessant: per una banda, és una eina de coneixement, ja que a partir de les dades disponibles referents als diferents àmbits i factors que afecten les persones immigrades es pot conèixer quina és la realitat d'aquest sector poblacional i quines són les principals problemàtiques existents, així com també quina és l'evolució temporal de les seves condicions de vida; per altra banda, permetrà abordar les necessitats identificades del grup de població objecte d'estudi, proporcionant eines per abordar els problemes de forma adequada i implementar polítiques públiques que siguin efectives.

1. INTRODUCCIÓ

1.1. EL FENOMEN DE LA IMMIGRACIÓ

La història de la migració a Catalunya no és nova, sinó que és una narrativa que es teixeix a través del temps, deixant empremtes profundes en la seva societat i cultura.

Les primeres migracions de les que hi ha documentades, son per part dels grecs al segle VIII a.C. a Roses, però això no vol dir que no hi hagués moviments de població amb anterioritat. Alguns segles més tard, el territori de l'actual Catalunya va passar a formar part de l'Imperi Romà, i les migracions internes i l'arribada de romans d'arreu de l'Imperi van configurar moltes de les seves poblacions i ciutats actuals. Les rutes comercials i els punts estratègics, com Tarragona, eren destinacions per a molts d'aquests migrats.

També durant l'Edat Mitjana, Catalunya va ser un punt de convergència de cultures i religions diverses, incloent musulmans, jueus i cristians. Aquesta diversitat va ser fruit de les conquestes i migracions.

Els segles XVI i XVII van presenciar la immigració significativa procedent d'altres regions d'Espanya i d'Europa occidental. Catalunya va acollir una gran quantitat d'immigrants de les regions veïnes, però molt especialment de la Provença i el Rosselló. Aquests nous residents van aportar les seves pròpies tradicions i influències culturals, contribuint a la diversitat i al creixement econòmic de Catalunya.

A la segona meitat del segle XIX i durant els inicis del segle XX, Catalunya va experimentar canvis profunds impulsats per factors com la Revolució Industrial. Les zones urbanes, com Barcelona, es van expandir ràpidament i van necessitar una força de treball creixent. Això va donar lloc a migracions internes d'altres regions d'Espanya cap a les àrees industrials catalanes, com la indústria tèxtil a la comarca del Vallès. Les condicions econòmiques i socials d'aquesta època van generar una dinàmica migratòria interna significativa, amb molts residents rurals buscant millors oportunitats a les ciutats catalanes.

Durant el segle XX, el Tarragonès va veure una migració interna significativa a mesura que les persones de zones rurals del propi territori i d'altres regions d'Espanya, com Andalusia o Extremadura, que es van traslladar a les àrees urbanes i industrials de la comarca. Aquest moviment, que es va donar sobretot

a l'últim terç del segle, va ser impulsat en gran part per l'expansió de la indústria química i petroquímica, així com pel creixement del port de Tarragona i d'altres sectors econòmics, com el sector de la construcció.

En tot cas, aquest context històric és fonamental per entendre les noves migracions a Catalunya i al Tarragonès. La migració és una part integral de la història de la comarca i continua sent un factor clau en la seva evolució a mesura que entra en el segle XXI. Durant els últims anys s'ha produït una arribada d'immigració que ha anat variant de procedència segons les característiques socioeconòmiques objectives que han predominat a l'entorn. En aquest cas, ha augmentat el gruix de persones nouvingudes de fora l'Estat espanyol. Aquests fluxos han estat causats, en part, per l'augment de la demanda de mà d'obra, sobretot al sector industrial i posteriorment també al turístic a la comarca del Tarragonès, però també degut a un context demogràfic determinat, que es dona a bona part d'Europa i en què el descens de la natalitat i l'envelliment progressiu de la població marquen clarament la tendència.

1.2. CONTEXT DEMOGRÀFIC

Un dels trets més destacats del context demogràfic del Tarragonès és l'increment constant de la població immigrant. Persones de diverses procedències, i en especial de nacionalitats com la marroquina, romanesa, colombiana o italiana, han escollit aquesta comarca com a lloc de destinació per a establir-se i buscar oportunitats laborals, reunificar-se amb les seves famílies i millorar la seva qualitat de vida.

Tot i que inicialment aquesta població migrada es concentrava més en àrees urbanes, totes les poblacions han rebut persones migrades en major o menor mesura, com veurem en l'informe.

Un altre aspecte rellevant és l'envelliment de la població autòctona. Com en gran part d'Europa, el Tarragonès ha experimentat un procés d'envelliment, amb una part significativa de la població major de 65 anys. Segons les projeccions de població de l'IDESCAT¹, l'any 2030 un de cada tres habitant del Tarragonès tindrà 60 anys o més. Aquest fet té moltes implicacions pel que fa al la vida del conjunt de la població. La immigració ha estat un factor que ha contribuït a

¹ [Població projectada en l'escenari mitjà, amb base a la població de 2021.](#)

mantenir un equilibri demogràfic més estable i ha aportat mà d'obra a l'economia local.

1.3. LA DIVERSITAT CULTURAL

Una de les conseqüències de les onades migratòries és la diversitat cultural que ha de coexistir al territori. En la darrera onada, sobretot a principis del segle XXI, encara més ja que la procedència ha sigut molt diversa.

Històricament han existit dos models principals de gestió de la diversitat, que s'han reflectit en polítiques públiques i models educatius. Aquests models sovint es simplifiquen per a una millor comprensió i solen ser associats amb el multiculturalisme al Regne Unit i l'assimilacionisme a França.

L'objectiu del multiculturalisme és assegurar que totes les persones i grups puguin viure amb la màxima llibertat i autenticitat, amb restriccions mínimes que només limitin la llibertat dels altres. Això implica prioritzar el reconeixement de la pròpia identitat i el dret a ser diferent per damunt de la cohesió social. Tot i així, la lògica del multiculturalisme pot conduir a resultats injustos i segregadors, com la segregació espacial urbana o el fonamentalisme diferencialista (Besalú, X., 2005).

En canvi, l'assimilacionisme té com a objectiu principal garantir la igualtat jurídica i real de totes les persones, ja que els grups, com a tal, no tenen drets. Això implica prioritzar la cohesió social per damunt del reconeixement de les diferències, especialment en l'àmbit públic, per evitar possibles amenaces a la igualtat i cohesió social. Tot i així, la lògica assimilacionista també pot conduir a efectes injustos i uniformitzadors, com la imposició de les opcions del grup dominant o la prohibició de les diferències.

L'opció intercultural, coneguda com a interculturalisme, busca combinar aquestes dues lògiques per aconseguir simultàniament el reconeixement i el respecte de les diferències i les identitats, així com la construcció d'una societat plural, cohesionada i amb un projecte de futur compartit. Això requereix procediments com el diàleg, la negociació i una democràcia que respecti les minories (Besalú, X., 2005).

2.MARC JURÍDIC

Bona part dels serveis socials i de la legislació que regula els drets de les persones grans estan destinats a tendre les necessitats d'aquest sector de la població, un col·lectiu cada cop més nombrós a causa de l'envelliment progressiu de la població. Per aquest motiu, a Catalunya, existeix un conjunt de lleis i decrets que vetllen per a millorar les seves condicions de vida.

2.1 REGULACIONS D'ÀMBIT INTERNACIONAL

El Govern de la Generalitat de Catalunya va acordar el 8 d'octubre de 2003 establir i promoure l'aplicació de la Carta dels Drets i Deures de la Gent Gran de Catalunya (La Carta), aprovada pel Consell de la Gent Gran de Catalunya el 22 de setembre de 2003.

La Carta de Drets i Deures de la Gent Gran de Catalunya, promoguda pel Departament de Benestar i Família i pel Consell de la Gent Gran de Catalunya, va néixer com a compliment dels compromisos presos al [4t Congrés Nacional de la Gent Gran de Catalunya](#), de les recomanacions del [Llibre blanc de la gent gran activa](#) i del [Llibre blanc de la gent gran amb dependència](#). Respon també a les indicacions i els objectius plantejats al Pla estratègic de la Segona Assemblea Mundial de l'Envelliment.

La Carta també es fonamenta en l'Estatut d'autonomia de Catalunya, la Declaració dels Drets Humans i la Carta de Drets Fonamentals de la Unió Europea, i es construeix sobre el concepte de l'autonomia personal, entesa com el dret de ser lliures en la presa de decisions, de mantenir el propi projecte de vida des de la identitat personal, així com des de la responsabilitat de complir els compromisos adquirits lliurement en l'exercici de la ciutadania.

La redacció de la Carta va tenir una gran participació de la societat civil catalana, representada per associacions de gent gran de tot el país, pels consells consultius de la gent gran dels consells comarcals, per col·legis professionals, universitats, institucions i per persones expertes en matèria de gent gran. D'aquesta manera, es va garantir la màxima pluralitat i objectivitat possible.

Aquesta Carta és un document viu que permet una revisió continuada i una tasca d'informació sobre els drets de la gent gran que afavoreixi la conscienciació sobre les responsabilitats de les persones grans des del civisme.

D'altra banda, la Carta s'inscriu en la filosofia de construir un país per a totes les edats, on les persones grans siguin ciutadanes de ple dret, amb els mateixos drets i deures que la resta de la ciutadania, evitant d'aquesta manera situacions de discriminació.

Contingut

La Carta dels Drets i Deures de la Gent Gran a Catalunya recull els cinc principis temàtics proposats per les Nacions Unides, descrits en els documents dels drets humans per a persones d'edat.

Els tres primers fan referència al vessant més individual i personificable de l'ésser humà. Els dos últims principis permeten assolir l'autorealització personal, basada en la independència, tot aportant qualitat i dignitat humana.

Aquests principis són:

- **Dignitat:** "Les persones grans hem de poder viure amb dignitat i seguretat i veure'ns lliures d'explotació i maltractaments físics i/o psíquics, així com de ser tractades dignament sense discriminació per causa d'edat, gènere, ètnia, discapacitat, situació econòmica o qualsevol altra condició."
- **Independència:** "Inclou l'accés a l'alimentació, l'aigua, l'habitatge, el vestit i l'atenció sanitària adequades, així com l'oportunitat de treball remunerat i l'accés a la capacitació i l'educació."
- **Autorealització:** "Les persones grans hem de poder desenvolupar plenament les oportunitats i les potencialitats a partir de l'accés als recursos educatius, culturals, espirituals, d'oci i temps lliure en la societat."
- **Assistència:** "Les persones grans hem de beneficiar-nos de la cura de la família, així com tenir accés als serveis socials, sanitaris i assistencials, i gaudir dels drets humans i fonamentals, quan residim tant en la llar pròpia com en centres d'atenció o institucions."
- **Participació:** "Les persones grans hem de participar activament en la formulació i en les polítiques que afecten directament el nostre benestar, des de la solidaritat amb altres generacions, en una societat per a tothom; aquest principi ha de ser entès des del dret a la lliure associació."

2.2 LEGISLACIÓ ESTATAL

CODI D'ESTRANGERIA

MARC NORMATIU EXTRACOMUNITARIS

- Llei orgànica 4/2000, d'11 de gener, sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social
- Reial decret 557/2011, de 20 d'abril, pel qual s'aprova el Reglament de la Llei orgànica 4/2000, d'11 de gener, sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social, després de la reforma mitjançant la Llei orgànica 2/2009
- Reial decret 1463/2009, de 18 de setembre, de traspàs de funcions i serveis a la Generalitat de Catalunya en matèria d'immigració: autoritzacions inicials de treball per compte propi o aliè de les persones estrangeres que desenvolupin a Catalunya la seva relació laboral
- Llei 14/2013, de 27 de setembre, de suport als emprenedors i la seva internacionalització

CIUTADANS COMUNITARIS

- Reial Decret 240/2007, de 16 de febrer, sobre entrada, lliure circulació i residència a Espanya de ciutadans dels Estats membres de la Unió Europea i d'altres estats part a l'acord sobre l'Espai Econòmic Europeu
- Ordre PRE/1490/2012, de 9 de juliol, per la que es dicten normes d'aplicació de l'article 7 del Reial decret 240/2007, de 16 de febrer, sobre entrada, lliure circulació i residència a Espanya de ciutadans dels estats membre de la Unió Europea i d'altres estats parts de l'Acord sobre l'Espai Econòmic Europeu

APATRÍDIA i PROTECCIÓ INTERNACIONAL: REFUGI i PROTECCIÓ SUBSIDIÀRIA

- Llei 12/2009, de 30 d'octubre, reguladora del dret d'asil i de la protecció subsidiària
- Reial Decret 203/1995, de 10 de febrer, pel qual s'aprova el reglament d'aplicació de la Llei 5/1984, de 26 de març, reguladora del dret d'asil i de la condició de refugiat, modificada per la Llei 9/1994, de 19 de maig
- Reial Decret 865/2001, de 20 de juliol, pel qual s'aprova el Reglament de reconeixement de l'estatut d'apàtrida

- Reial decret 1325/2003, de 24 d'octubre, pel qual s'aprova el Reglament sobre el règim de protecció temporal en cas d'afluència massiva de persones desplaçades

2.3 LEGISLACIÓ CATALANA

- Llei 19/2020, del 30 de desembre, d'igualtat de tracte i no-discriminació
- Llei 10/2010, del 7 de maig, d'acollida de les persones immigrades i de les retornades a Catalunya
- Llei 25/2002, de 25 de novembre, de mesures de suport al retorn dels catalans emigrats i llurs descendents, i de segona modificació de la Llei 18/1996
- Pla de ciutadania i de les Migracions 2017-2020, aprovat per l'acord de govern GOV/130/2017, de 19 de setembre, pel qual s'aprova el Pla de ciutadania i de les migracions 2017-2020
- Decret 264/2016, de 21 de juny, de la Comissió Mixta Paritària Generalitat - Ens Locals en matèria d'immigració estrangera, apatrídia, protecció internacional i retorn
- Decret 150/2014, de 18 de novembre, dels serveis d'acollida de les persones immigrades i de les retornades a Catalunya
- Decret 86/2008, de 15 d'abril, de la Taula de Ciutadania i Immigració
- Decret 125/2001, de 15 de maig, de la Comissió Interdepartamental d'Immigració i del seu Consell Assessor
- ACORD GOV/178/2020, de 29 de desembre, pel qual es crea el Programa temporal de desplegament de projectes cofinançats per mitjà de fons europeus en l'àmbit de la Secretaria d'Igualtat, Migracions i Ciutadania.

3. METODOLOGIA

Aquest document ha estat elaborat a partir, d'una banda, d'una cerca i tractament de dades estadístiques extretes de fonts secundàries. Han estat nombrosos el registres consultats per tal d'obtenir la informació necessària per realitzar aquesta aproximació a la realitat de les persones immigrants a l'ABSS del Tarragonès.

Algunes de les dades que es presenten no es poden trobar en el format en què apareixen en el document, ja que han estat tractades per tal d'obtenir informació més acurada i comparable. Molts indicadors han estat creats *ad hoc* per aquest document, sempre partint d'informació accessible. Les fonts han estat diverses, tant registres públics de diversos organismes, com dels serveis específics del Consell Comarcal. Les fonts de les que s'han extret les dades d'aquest document són:

- IDESCAT
- INE
- Eurostat
- Mercuri (base de dades municipal de la Diputació de Tarragona)
- Departament d'Empresa i Treball de la Generalitat de Catalunya
- Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya
- Departament de Drets Socials de la Generalitat de Catalunya
- Departament de Salut
- Dades de diversos serveis del Consell Comarcal del Tarragonès
- Diversos informes

3.1 LIMITACIONS METODOLÒGIQUES DEL TREBALL AMB INDICADORS

Sempre que cal fer front a la realització d'una anàlisi com la que es presenta a continuació, cal tenir present que l'accés a les dades no és sempre el que les persones investigadores desitjarien. Generar les pròpies dades quantitatives i que siguin representatives del total de la població suposa un cost força elevat a nivell de recursos econòmics i temporals. Per això les dades s'han d'extreure de

fonts secundàries, amb la problemàtica que no sempre hi ha les dades que es requeririen per afrontar un procés de diagnosi amb condicions, ja sigui per la temporalitat de les dades com de la seva desagregació. Sense deixar de fer referència als indicadors, molts cops s'ha de fer front al que s'anomena "la maledicció dels valors petits". Això es dona quan es treballa amb dades referents a pocs casos i es tracten per tal de poder fer comparatives intragrups i en el temps. En ser valors absoluts petits, poden mostrar variacions percentuals molt grans però que en realitat, a nivell d'impacte social, són molt petits.

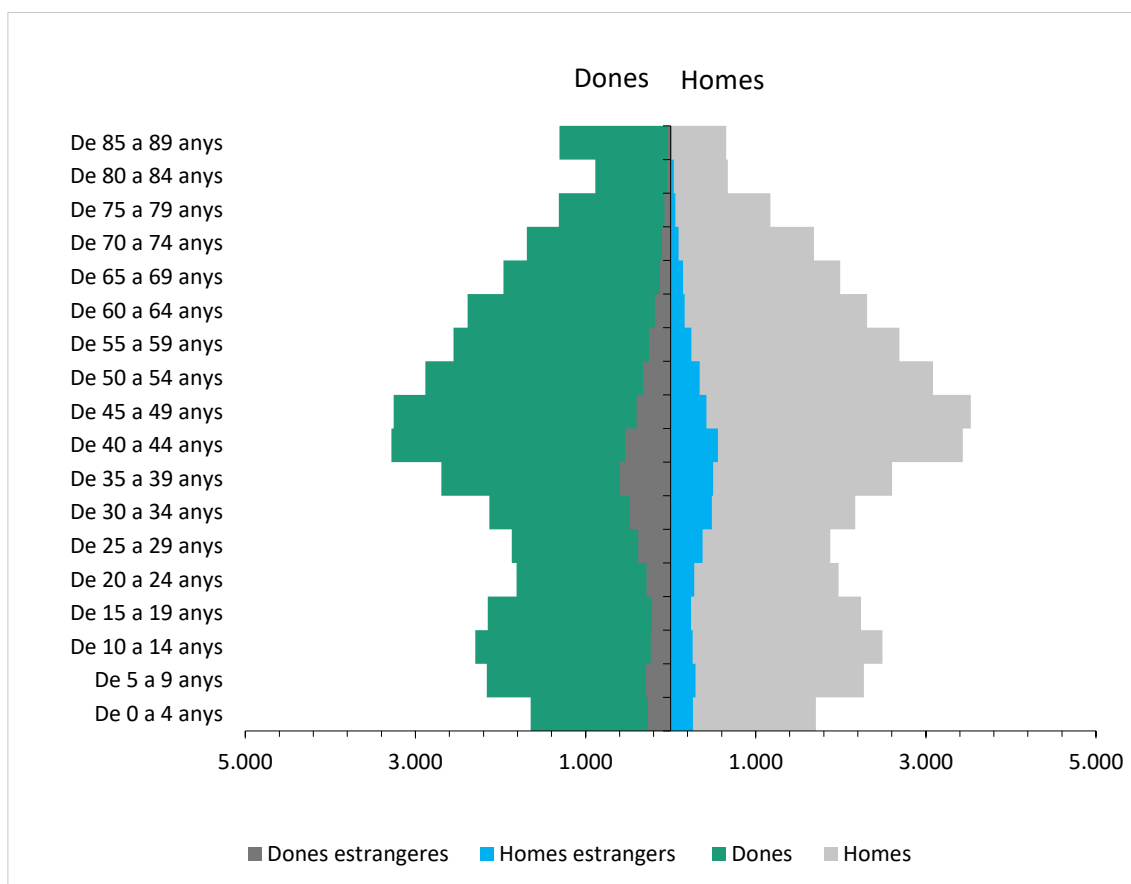
Un altre problema de treballar amb fonts secundàries és la impossibilitat d'observar com es creuen i acumulen en un mateix individu o grup diferents factors d'exclusió, perdent així la possibilitat d'observar el seu caràcter acumulatiu i processual.

Cal tenir present que alguns serveis manifesten les dificultats en el procés de recollida de dades de la seva activitat diària. Reconeixen que la manca de temps i els sistemes de recollida establerts dificulten l'obtenció d'unes dades acurades.

4. APROXIMACIÓ DEMOGRÀFICA DE LA IMMIGRACIÓ A L'ABSS DEL TARRAGONÈS

4.1 INDICADORS DEMOGRÀFICS GENERALS

El 2022 l'ABSS del Tarragonès té 76.836 habitants. Històricament, el territori ha dedicat la seva vida econòmica entorn a l'agricultura i el comerç. A partir de l'últim terç del segle XX, les activitats agràries van reduir la seva productivitat en substitució del sector serveis, i per una activitat industrial molt rellevant. La població a la comarca està distribuïda de forma poc homogènia i els municipis presenten característiques molt diverses entre ells. Aquests trets han influenciat la construcció de la piràmide poblacional del territori.

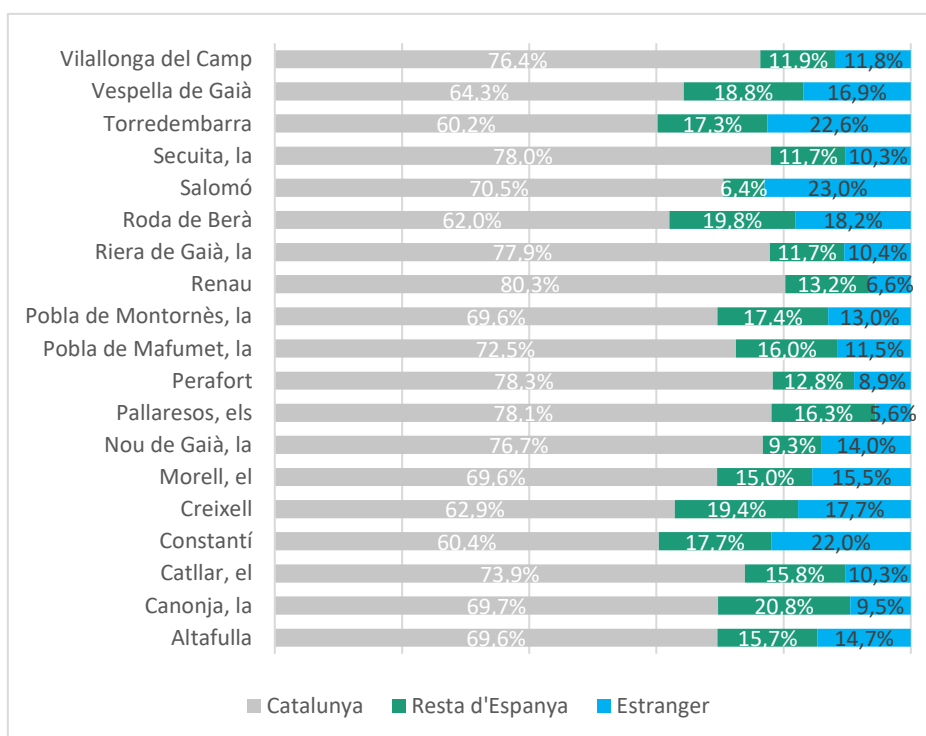
Gràfic 1. Distribució absoluta de la població per sexe, edat i nacionalitat a l'ABSS del Tarragonès (2022). Font: elaboració pròpia a partir de dades d'Idescat

La tendència generalitzada a l'envelliment progressiu de la població es reflexa també a l'ABSS del Tarragonès. El gruix de població, tant amb nacionalitat espanyola com estrangera, es concentra entre els 40 i els 55 anys, i va en augment respecte la disminució de la part inferior de la piràmide.

La distribució entre homes i dones és equilibrada en totes les franges d'edat a excepció de les més envellides. En el cas de la població amb nacionalitat espanyola, a les franges d'edat entre els 80 i els més de 90 anys hi predominen les dones (2.193 dones i 1.326 homes); en canvi, entre la població amb nacionalitat estrangera hi predominen els homes. Tot i així, en aquest últim cas es tracta d'una població tant reduïda que no es pot assegurar que les dades siguin significatives (es tracta de 49 dones i 69 homes). El que sí que es fa evident és la dràstica disminució de població estrangera envellida respecte la població estrangera en edat activa.

4.2 ORIGEN DE LA POBLACIÓ

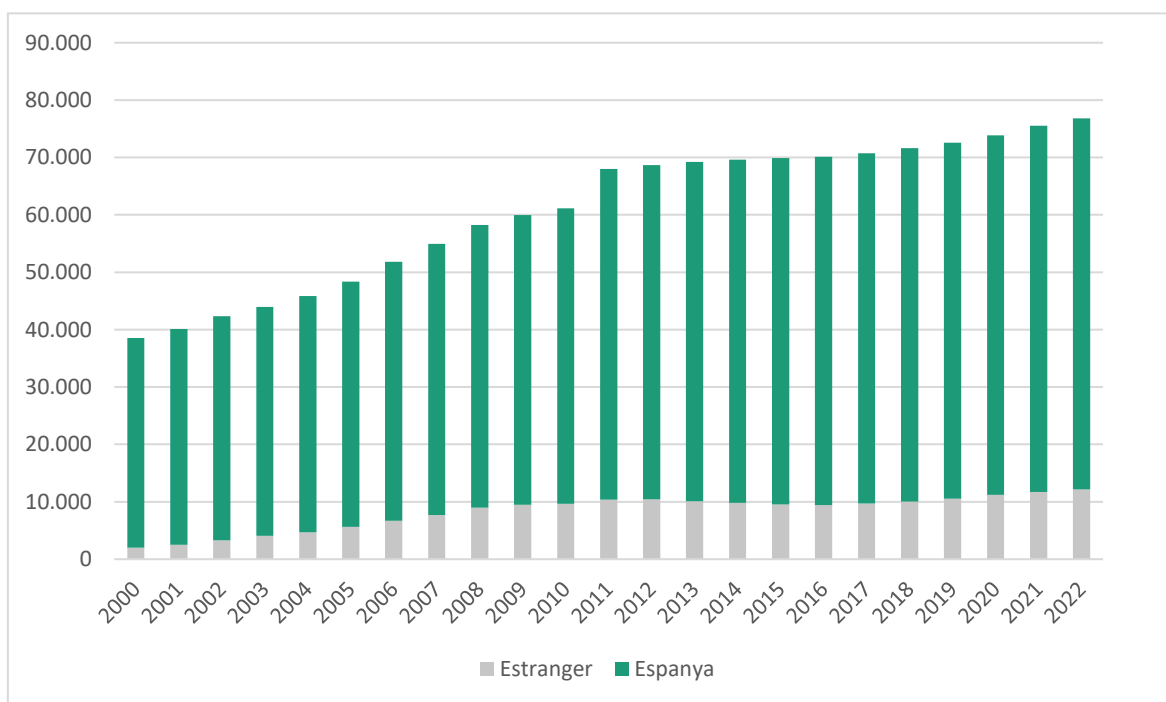
Dels 76.836 habitants l'ABSS del Tarragonès, el 67,4% són nascuts a Catalunya, el 16,8% a la resta d'Espanya i el 15,8% a l'estranger. Els municipis amb més proporció de població nascuda a Catalunya són Renau (80,3%), Perafort (78,3%), els Pallaresos (78,1%) i la Secuita (78,0); aquells amb un percentatge més elevat de població nascuda a la resta d'Espanya són la Canonja (20,8%), Roda de Berà (19,8%) i Vespella de Gaià (18,8%); i els municipis amb major proporció de població nascuda a l'estranger són Salomó (23,0%), Torredembarra (22,6%) i Constantí (22,0%).

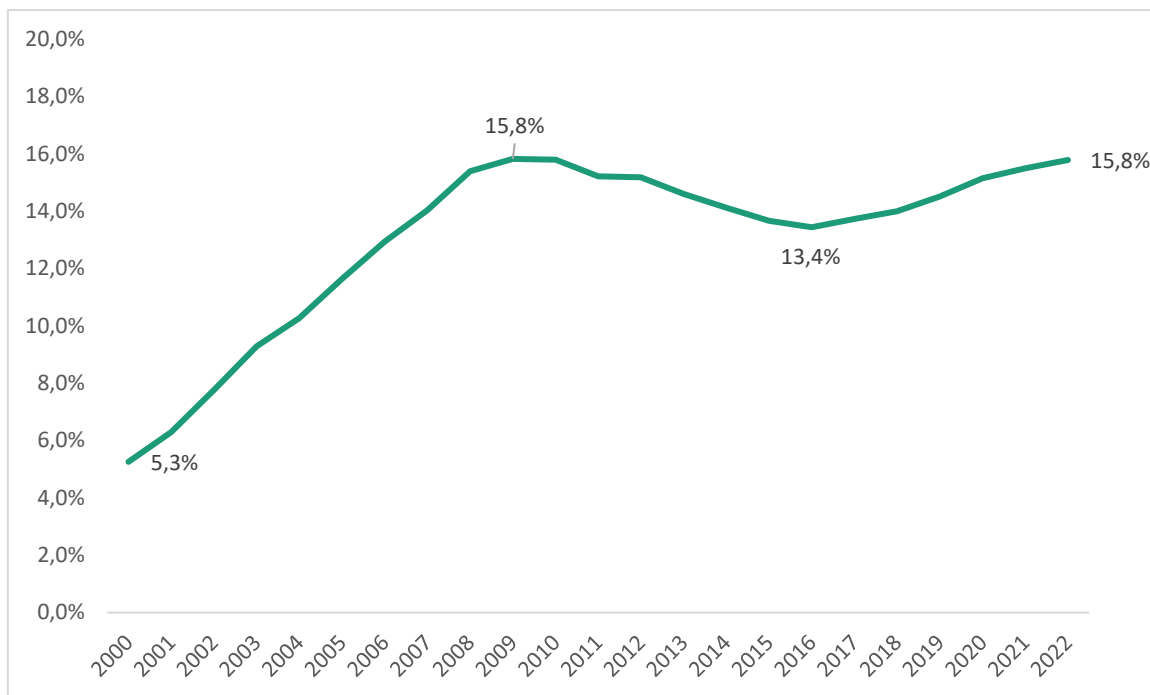
Gràfic 2. Distribució percentual de l'origen de la població per municipis de l'ABSS del Tarragonès (2022). Font: elaboració pròpia a partir de dades d'Idescat

Pel que fa a la població nascuda a l'estranger (15,8% del total), ha augmentat considerablement els darrers 20 anys, ja que l'any 2000 representava el 5,3% de la població. Seguint la mateixa tendència que al conjunt de Catalunya, el territori va rebre un gran nombre de població estrangera durant els primers anys dels 2000: entre el 2001 i el 2008, l'ABSS del Tarragonès va passar de tenir 2.027 persones nascudes a l'estranger a tenir-ne 8.936. Aquest ràpid creixement es va estancar a partir del 2009, on va disminuir lleugerament fins al 2016. Des de llavors, la població nascuda a l'estranger augmenta de forma progressiva fins a dia d'avui on, amb un total de 12.136 persones, el percentatge s'ha igualat al del 2008 (15,8%).

Si bé en la població nascuda a l'estranger hi ha un decreixement entre els anys 2008 i 2016, no és el cas de la població nascuda a Espanya, que augmenta any rere any fins a situar-se a les 64.700 persones el 2022.

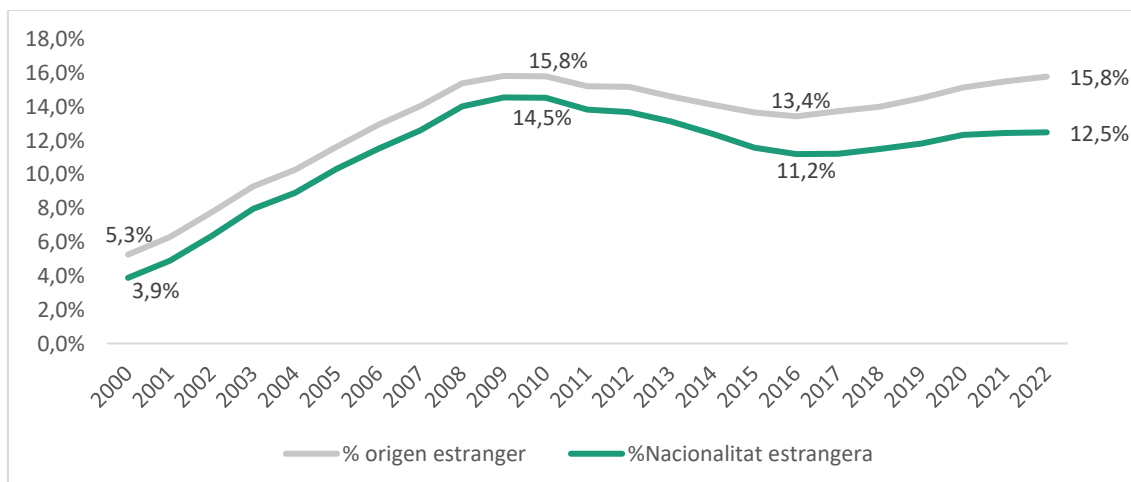
Gràfic 3. Evolució absoluta de l'origen de la població nascuda a Espanya i a l'estranger a l'ABSS del Tarragonès (2000-2022). Font: elaboració pròpia a partir de dades d'Idescat

Gràfic 4. Evolució percentual de la població nascuda a l'estranger a l'ABSS del Tarragonès (2000-2022). Font: elaboració pròpia a partir de dades d'Idescat

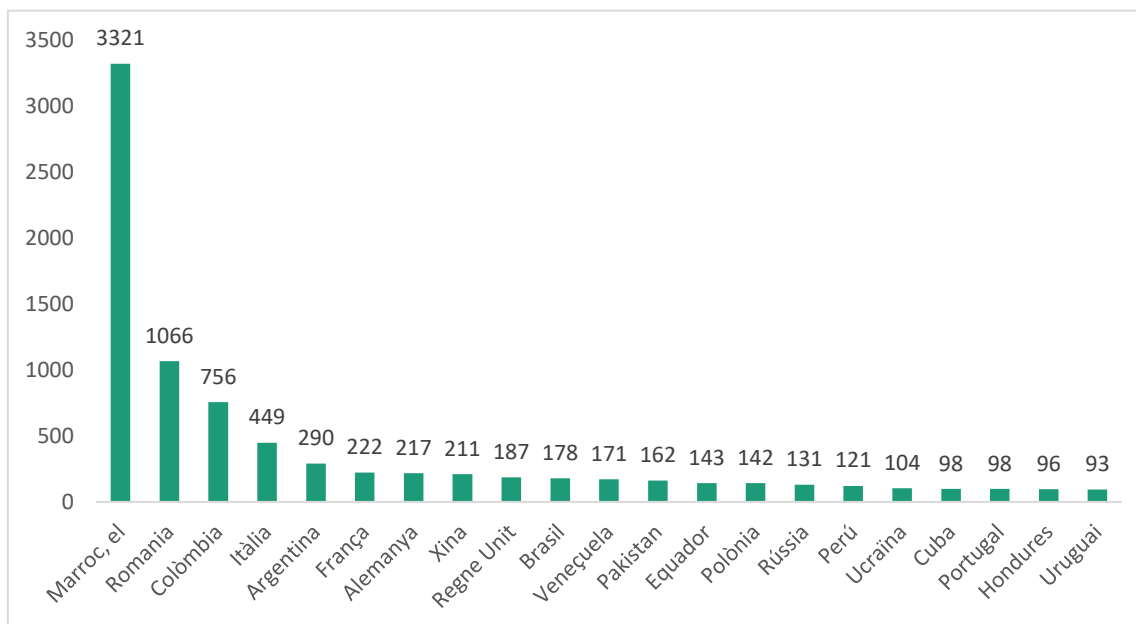
4.3 NACIONALITAT DE LA POBLACIÓ

La legislació espanyola defineix la població estrangera com aquella que té la nacionalitat estrangera. S'entén per persona estrangera com aquella que té la nacionalitat del país on ha nascut o on han nascut els seus progenitors. Per tant, el país de nacionalitat d'una persona no necessàriament coincideix amb el del seu lloc de naixement. En aquest sentit, el 12,5% de la població de l'ABSS del Tarragonès té la nacionalitat estrangera (9.592 persones).

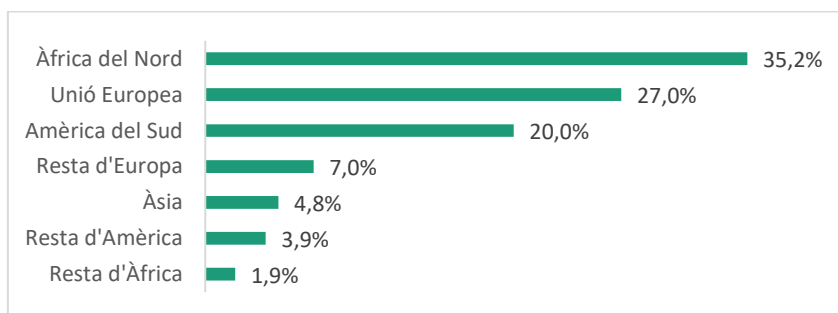
Gràfic 5. Comparació percentual de la població nascuda a l'estranger amb la població amb nacionalitat estrangera a l'ABSS del Tarragonès (2000-2022). Font: elaboració pròpia a partir de dades d'Idescat

La composició de la població estrangera destaca per la diversitat de nacionalitats. Tot i així, la marroquina és la nacionalitat estrangera destacablement més predominant, amb 3.321 persones. Hi ha un nombre lleugerament superior d'homes (1.759) que de dones (1.562). Seguidament Romania (1066 persones), Colòmbia (756) i Itàlia (449). El següent gràfic mostra la població estrangera de l'ABSS del Tarragonès per país de nacionalitat (s'han projectat els primers 21 països).

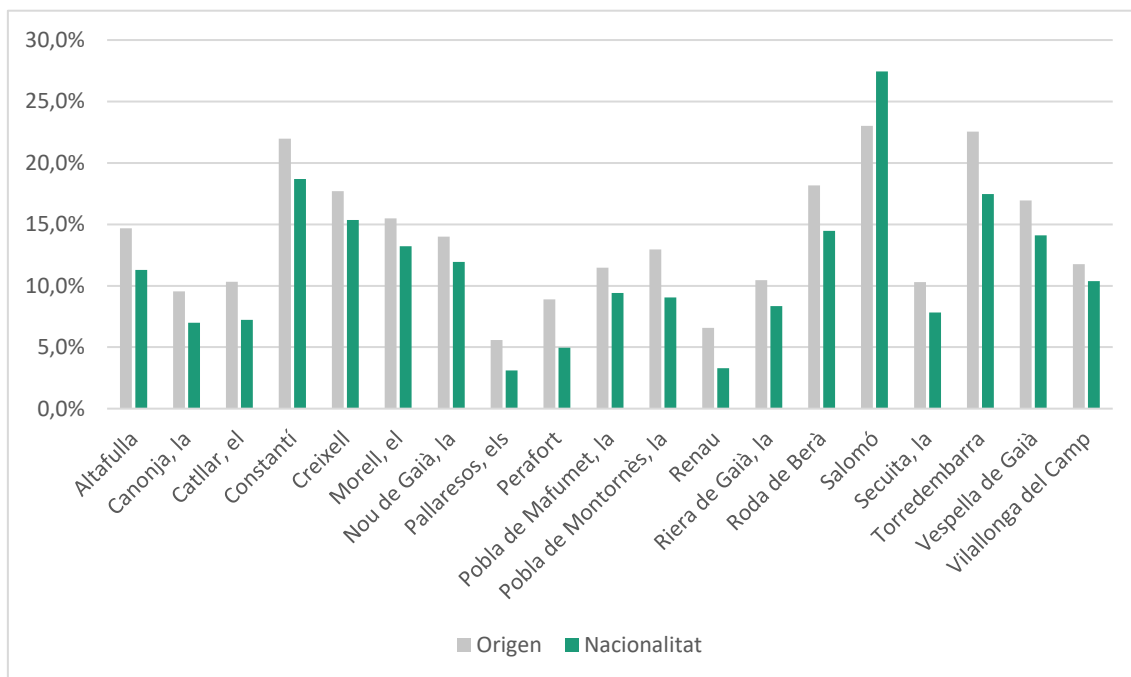
Gràfic 6. Distribució absoluta de la població estrangera per país de nacionalitat a l'ABSS del Tarragonès (2022). Font: elaboració pròpia a partir de dades d'Idescat

Seguint amb el 12,5% de població amb nacionalitat estrangera, el següent gràfic en mostra la distribució total per gran zona geogràfica, sent els països de l'Àfrica del Nord la zona amb més proporció de població amb nacionalitat estrangera (el 35,2% de la població estrangera), seguida de la Unió Europea (27,0%) i de l'Amèrica del Sud (20,0%).

Gràfic 7. Distribució percentual de la població estrangera sobre el total de població estrangera per gran zona geogràfica a l'ABSS del Tarragonès (2022). Font: elaboració pròpia a partir de dades d'Idescat

Si desagreguem les dades de població estrangera per municipis, es pot observar com Salomó (27,4%), Constantí (18,7%) i Torredembarra (17,5%) presenten, comparativament, percentatges més elevats de població estrangera. Per contra, els Pallaresos (3,1%) i Renau (3,3%) presenten els percentatges més baixos de població estrangera de l'ABSS. Així, hi ha un distribució desigual de la població estrangera al llarg del territori de l'ABSS.

Gràfic 8. Comparació percentual de la població nascuda a l'estranger amb la població amb nacionalitat estrangera per municipis de l'ABSS del Tarragonès (2022). Font: elaboració pròpia a partir de dades d'Idescat

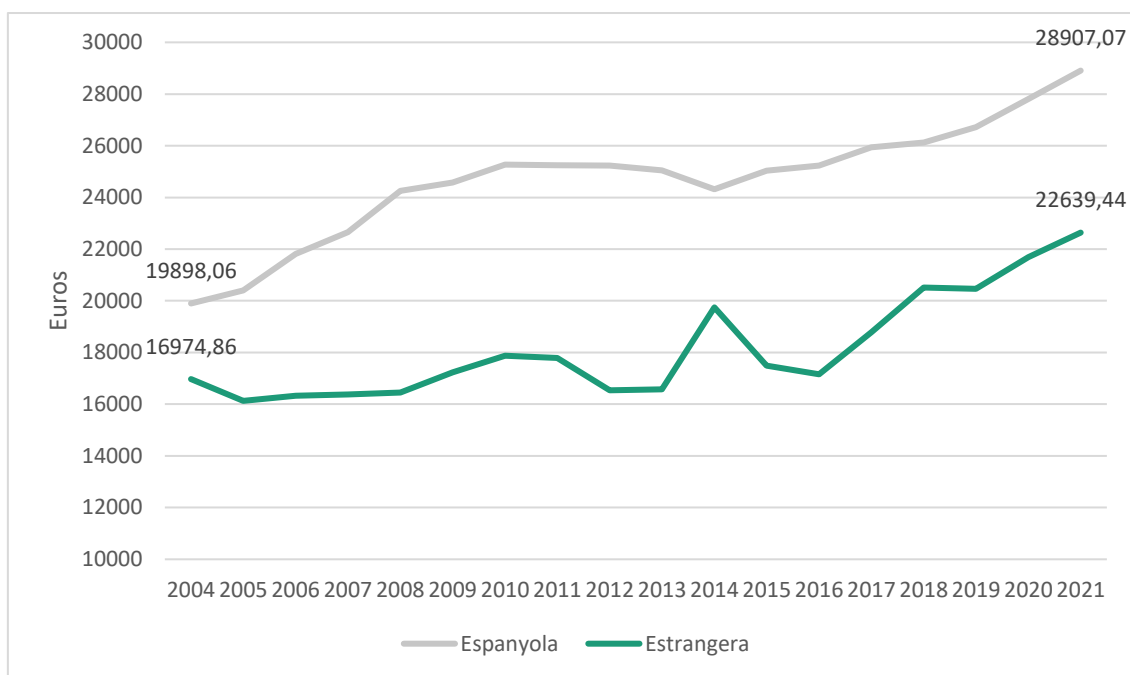
5.LES CONDICIONS SOCIOECONÒMIQUES DE LES PERSONES IMMIGRANTS A L'ABSS DEL TARRAGONÈS

5.1 INGRESSOS ECONÒMICS DE LA POBLACIÓ AMB NACIONALITAT ESTRANGERA

La presència de la població migrada a l'ABSS ha tingut importants efectes en l'aspecte econòmic. Molts immigrants aporten habilitats especialitzades, empenedoria i una disposició a treballar en sectors que sovint són menys atractius per a la població autòctona. Això ha resultat en una contribució significativa al PIB de la regió, així com en la creació de nous llocs de treball i empreses.

D'altra banda, aquesta situació també ha exposat algunes desigualtats. Molts immigrants es troben treballant en condicions precàries, amb sous inferiors als estàndards locals i amb un accés limitat a serveis socials i drets laborals, depenent també de la seva condició en relació a la regularització de la seva situació legal al país. A més, la integració en el mercat laboral pot ser un procés llarg i complex, especialment per a aquells que no disposen de les qualificacions o les competències lingüístiques necessàries.

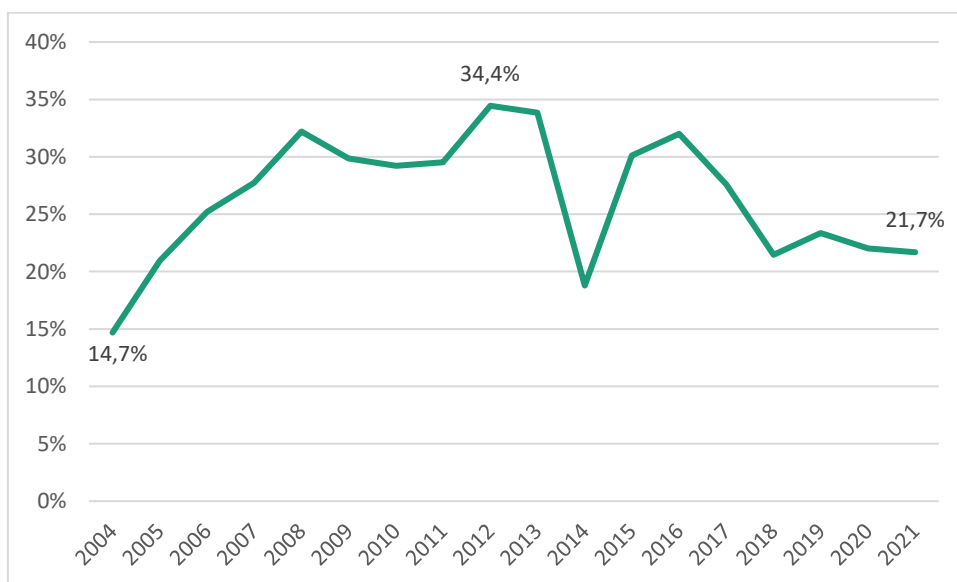
En les següents gràfiques sobre els ingressos econòmics de la població migrada a Catalunya, que son les dades de les que disposem. En aquest primer gràfic constatem aquesta diferència de salaris entre població amb nacionalitat espanyola i estrangera:

Gràfic 9. Evolució del salari mitjà a Catalunya segons nacionalitat. Font: Idescat, a partir de dades de l'Enquesta d'estructura salarial de l'INE.

Tot i que la diferència de salaris per nacionalitat no és tan gran com ho va ser entre el 2007 i 2013, encara a 2021, el salari mitjà de les persones amb nacionalitat espanyola era un 20% superior al salari mitjà de les persones amb nacionalitat estrangera.

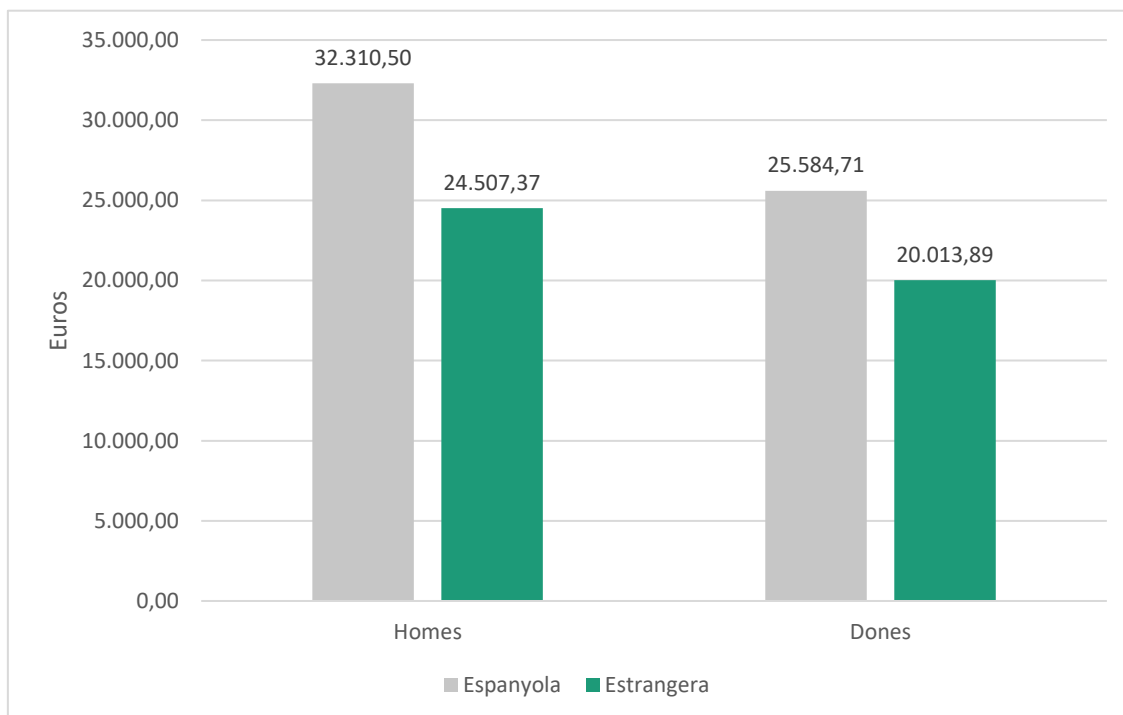
El següent gràfic mostra com ha anat evolucionant aquesta diferència de salaris mitjans per nacionalitats:

Gràfic 10. Evolució de la diferència salarial mitjana a Catalunya de treballadors amb nacionalitat espanyola respecte a treballadors amb nacionalitat estrangera. Font: elaboració pròpia a partir de dades d'IDESCAT..

La diferència salarial va augmentar molt entre 2004 i 2008, on va superar el 30%. Posteriorment, tot i els alts i baixos, sembla que la tendència és a reduir-se la bretxa, però caldrà veure l'evolució en els pròxims anys.

Però el factor de gènere també hi juga un paper rellevant i a la bretxa salarial per raó de nacionalitat se li ha de sumar la bretxa de gènere, de forma que el salari mitjà d'un home amb nacionalitat espanyola al 2021 era un 38% superior al d'una dona de nacionalitat estrangera:

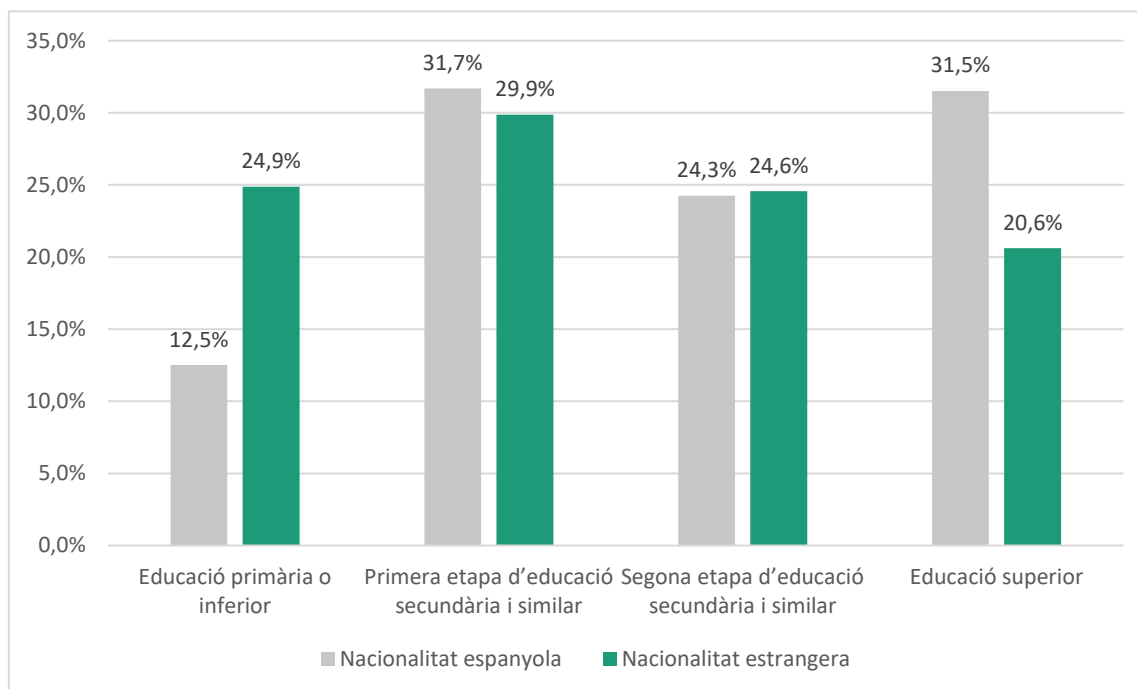
Gràfic 11. Salari mitjà a Catalunya segons nacionalitat, l'any 2021. Font: Idescat, a partir de dades de l'Enquesta d'estructura salarial de l'INE.

5.2 NIVELL D'ESTUDIS

Existeixen diferències en el nivell màxim d'estudis assolits entre la població amb nacionalitat espanyola i estrangera. Les principals diferències es troben en els nivells d'estudis inferiors i superiors. Així, mentre que el 31,5% de la població amb nacionalitat espanyola té estudis superiors, en el cas de la població amb nacionalitat estrangera es tracta del 20,6%. Per contra, el 24,9% de la població estrangera té estudis d'educació primària o inferior com a màxim nivell assolit, mentre que en la cas de la població amb nacionalitat espanyola és del 12,5%.

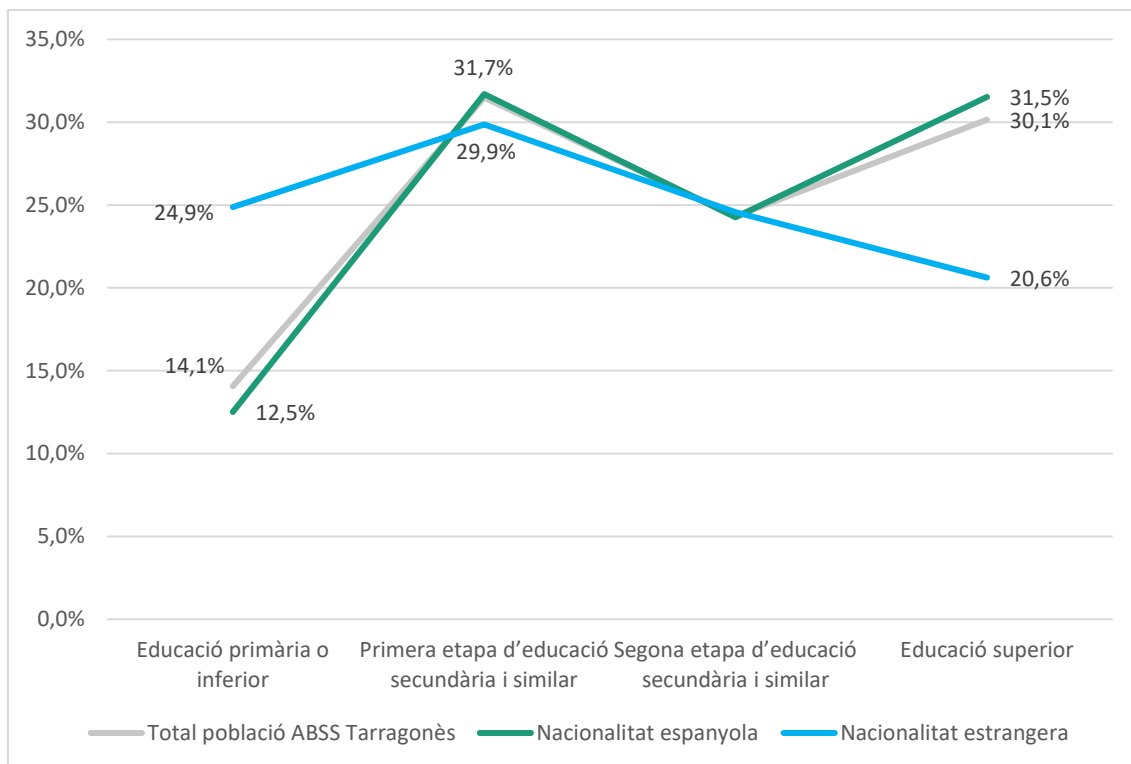
En les etapes d'educació secundària, en canvi, les diferències són mínimes. En la primera etapa d'educació secundària hi ha un percentatge més elevat de població amb nacionalitat espanyola (31,7%) que estrangera (29,9%), mentre

que en la segona etapa d'educació secundària la proporció és pràcticament la mateixa (entre 24,3% i 24,6%).

Gràfic 12. Comparació percentual del nivell d'estudis de la població amb nacionalitat espanyola i estrangera a l'ABSS del Tarragonès (2022). Font: elaboració pròpia a partir de dades d'Idescat

Les dades sobre el total de la població completen l'evidència d'una major concentració de la població amb nacionalitat estrangera als estudis inferiors, i d'una menor distribució als estudis superiors. Mentre que el 14,1% de la població total de l'ABSS del Tarragonès presenta nivells d'estudis màxims d'educació primària o inferior, en el cas de la població estrangera és del 24,9%; i, amb la mateixa lògica, mentre que el 30,1% de la població té estudis superiors, en el cas de la població amb nacionalitat estrangera és del 20,6%.

Gràfic 13. Distribució percentual del nivell d'estudis màxim assolit segons nacionalitat espanyola o estrangera a l'ABSS del Tarragonès (2022). Font: elaboració pròpia a partir de dades d'Idescat

5.3 HABITATGE I IMMIGRACIÓ: FACTOR DE VULNERABILITAT

L'habitatge és crucial en el context de la migració, especialment en una realitat on l'accés a un allotjament adequat i assequible s'ha convertit en un desafiament creixent. Per a la població migrada, aquesta qüestió és encara més preocupant, ja que sovint es troben amb barreres addicionals com la falta de coneixement del mercat local d'habitatge, dificultats en l'accés a crèdits, i en ocasions, discriminació. Això pot conduir a una major vulnerabilitat en situacions d'atur o baixos ingressos, augmentant el risc de caure en el cicle de l'endeutament, desnonaments, o ocupacions il·legals.

A més, la població migrada pot enfrontar-se a desafiaments específics en relació amb la pobresa energètica, ja que els habitatges més assequibles sovint tenen una eficiència energètica més baixa. Això no només incrementa els costos de vida sinó que també pot afectar la salut i el benestar.

L'habitatge digne és, per tant, una peça clau en els itineraris d'inclusió per a la població migrada. Sense aquesta base, és difícil abordar altres aspectes com la inserció laboral, l'educació i la integració social. Els models com el "housing first" destaquen la importància d'assegurar l'accés a l'habitatge com a primer pas cap a una inclusió social completa.

Els problemes d'habitatge també tenen un impacte directe en l'ús i la percepció de l'espai públic. La insuficiència, inadequació i inseguretat dels allotjaments

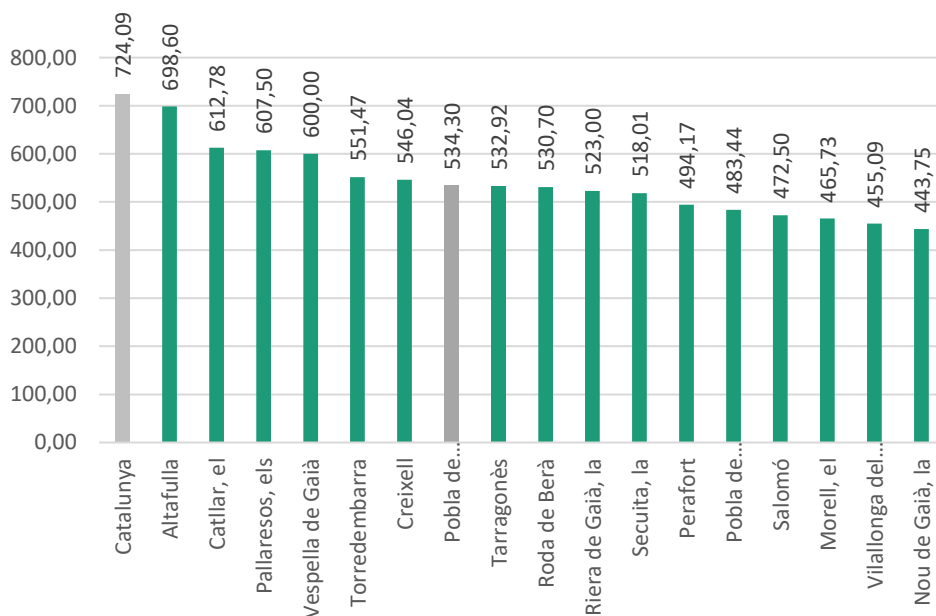
poden portar a tensions en la convivència i impactar negativament en la cohesió social. És essencial, doncs, desenvolupar polítiques inclusives que abordin aquestes problemàtiques des d'una perspectiva integral, tot i que les competències de l'administració local son molt limitades en aquest sentit.

El mercat de lloguer a l'ABSS Tarragonès

Arran de la crisi immobiliària de la passada dècada, el mercat de lloguer va emergir com una alternativa raonable al protagonisme del règim de propietat. La major flexibilitat del règim de lloguer d'adaptar-se a les possibilitats econòmiques de les llars va fer que moltes optessin per aquest règim d'accés a l'habitatge per sobre de les rigideses de la compra, i a les condicions cada cop més difícils que demanen les entitats bancàries a l'hora d'accedir a una hipoteca.

Els primers anys de la crisi el mercat de lloguer presentava preus elevats per la inèrcia de la bombolla, però aquests van baixar posteriorment, per tornar a pujar de manera inconnexa amb els salaris i les rendes de les llars.

A continuació es presenta els preus mitjans dels contractes de lloguer dels municipis de l'ABSS del Tarragonès comparats amb la mitjana catalana. Mentre que a Catalunya el preu mitjà del lloguer és de 724,09€ la mitjana del Tarragonès se situa en 532,92€, sent La Nou de Gaià el municipi amb un preu més assequible (443,75€). Cal tenir en compte que a alguns dels municipis el nombre de contractes de lloguers nous son molt reduïts, per la qual cosa la variació del lloguer mitjà d'un any per l'altre pot canviar significativament.

Gràfic 14 Mitjana de preu de lloguer de l'habitatge. 2021. Font: elaboració pròpia a partir de dades del Servei d'Estudis i Documentació d'Habitatge

5.4 L'ACCÉS ALS SERVEIS PER A LES PERSONES MIGRADES

5.4.1 Teixit associatiu

El teixit associatiu és un element que pot resultar molt important per a la integració i el suport de la població migrada. Moltes associacions ofereixen una xarxa de recursos, suport social i orientació, que poden ser essencials per a la navegació en una nova societat.. A més, el teixit associatiu també pot proporcionar una plataforma per a la defensa dels drets i interessos dels migrants. L'associacionisme juguen un rol clau en el foment de la cohesió social i en l'empoderament de la població migrada a casa nostra.

Als diferents municipis de l'ABSS Tarragonès existeix un ampli teixit associatiu i d'entitats de diferents temàtiques que conformen un total de 756 associacions registrades a la Generalitat, amb dades del setembre de 2023. La distribució per municipis és la següent:

Municipi	Total entitats	Entitats per cada 1000 habitants
Altafulla	73	13,0
Canonja, la	30	5,1
Catllar, el	42	8,5
Constantí	60	9,0
Creixell	51	12,8
Morell, el	33	8,7
Nou de Gaià, la	14	22,0
Pallaresos, els	39	7,9
Perafort	9	7,0
Pobla de Mafumet, la	28	6,9
Pobla de Montornès, la	30	9,7
Renau	4	26,3
Riera de Gaià, la	27	15,4
Roda de Barà	86	11,3
Salomó	11	20,3
Secuita, la	25	14,2
Torredembarra	158	9,2
Vespella de Gaià	16	32,3
Vilallonga del Camp	20	8,3
Total ABSS Tarragonès	756	9,8

Taula 2. Distribució absoluta d'entitats registrades per municipis i població de l'ABSS del Tarragonès (2022). Font: elaboració pròpia a partir de dades del registre d'Entitats de la Generalitat de Catalunya i d'Idescat

Pel què fa a les temàtiques de les entitats, d'acord amb les categories que s'estableixen al propi Registre d'Entitats, l'agrupació queda de la següent manera:

Temàtica	Total	Percentatge
Cultura	399	52,8%
Foment i defensa dels drets cívics, socials i de la persona	115	15,2%
Ordenació de l'espai, ecologia i habitatge	87	11,5%
Interessos de sectors econòmics, geogràfics o professionals	62	8,2%
Ensenyament, formació i investigació	54	7,1%
Assistencial	23	3,0%
Salut	7	0,9%
Desconegut	9	1,2%
Total general	756	100,0%

Taula 3. Distribució absoluta i percentual d'entitats registrades per temàtica a l'ABSS del Tarragonès (2022). Font: elaboració pròpia a partir de dades del registre d'Entitats de la Generalitat de Catalunya

Com es pot veure a la taula, la temàtica cultural (52,8%) representa més de les meitat de les entitats del territori (399 en nombres absoluts), seguida del foment i defensa dels drets civils, socials i cívics de la persona (15,2%). Destaca que a nivell territorial, son els pobles petits els que presenten una major proporció d'entitats per nombre d'habitants.

Cal aclarir que es desconeix si totes aquestes associacions estan actives, o per contra estan inactives però no s'han donat de baixa.

5.4.2 Equipaments

Els equipaments municipals actuen com a espais de punt de trobada, d'oci i promoció de la vida comunitària, i que son espais de gran importància per a tota la ciutadania, i especialment per a les persones migrades. La localització d'aquests espais és fonamental redirigir les persones en ares de facilitar-ne l'accés a les persones.

Equipaments culturals

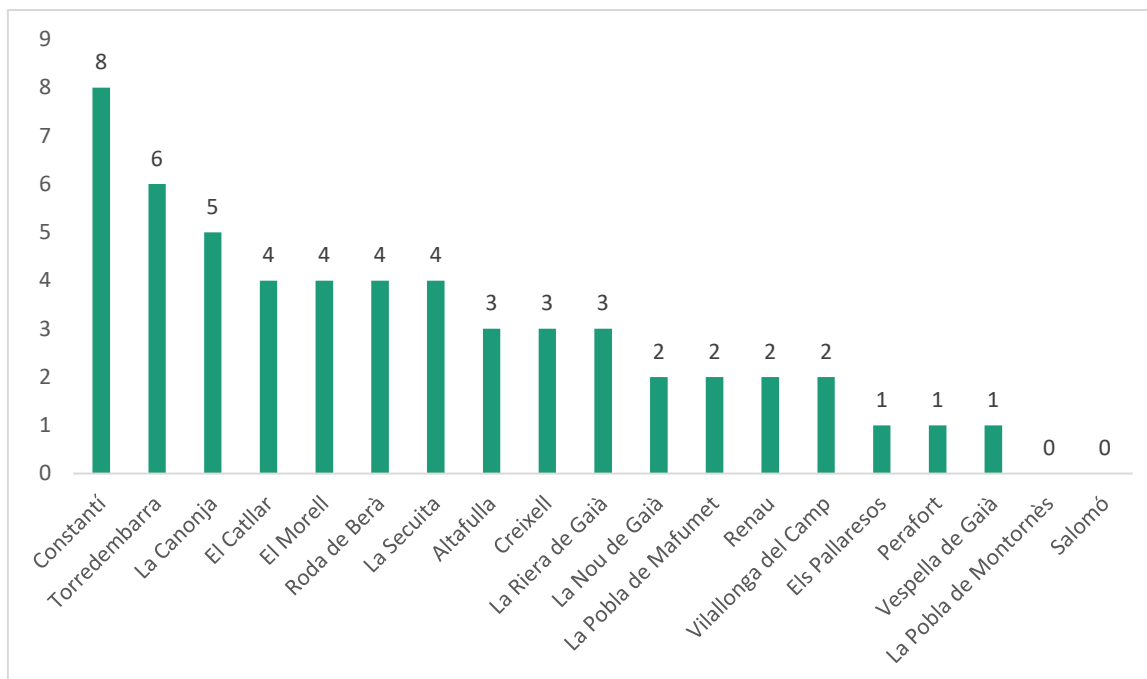
Els equipaments culturals o col·lectius, entesos com a llocs on es configuren processos socials que donen origen al capital social, són una alternativa per a la transformació i la millora de la qualitat de vida en els patrons espacials d'alta diferenciació social i segregació. Per aquest motiu, és necessària una reflexió sobre com les possibilitats d'accés als fluxos i les interaccions que es materialitzen en els equipaments col·lectius poden arribar a determinar les condicions de segregació d'individus i grups socials (Mayorga-Henao, 2019). Diversos estudis realitzats al respecte en els últims anys, han demostrat la importància dels equipaments com llocs de producció de capital social, per a reduir la desigualtat i la pobresa. Existeix una relació verificable entre l'accessibilitat als equipaments col·lectius de cultura i recreació, i la qualitat de vida al territori.

Des d'un punt de vista micro, els equipaments han de ser entesos a partir del seu significat, de les històries de vida que proporcionen i de les representacions socials que generen. Com a llocs de trobada són productors de capital social donat que, a través d'interaccions quotidianes, es construeixen vincles socials de llarga durada, que poden ser el sosteniment per a la mobilitat social de grups en condició de pobresa (Mayorga-Henao, 2019). Per aquest motiu, s'analitza la disponibilitat d'equipaments públics d'àmbit cultural.

A l'ABSS del Tarragonès, els municipis d'Altafulla, la Canonja, el Catllar, Constantí, Creixell, la Nou de Gaià, els Pallaresos, la Pobla de Mafumet, Roda de Berà i Torredembarra, compten amb almenys una biblioteca fixa. La resta de municipis no compten amb aquest servei.

En general, les principals mancances pel que fa a l'existència d'equipaments culturals les pateixen aquells ens locals que tenen menys de 5.000 habitants residents. Es tracta d'un percentatge bastant elevat de població que no té accés a aquest tipus de serveis.

La distribució d'aquesta classe d'equipaments al territori és desigual, i els pobles més petites són els que pateixen més mancances en aquest sentit. La següent gràfica mostra el nombre d'equipaments culturals per municipi que consten al registre d'equipaments de la Generalitat de Catalunya, sense tenir en compte l'ús que se'ls hi dona:

Gràfic 15. Distribució absoluta d'equipaments culturals per municipi de l'ABSS del Tarragonès (2022). Font: elaboració pròpia a partir del registre d'equipaments de la Generalitat de Catalunya

Equipaments esportius

A l'ABSS del Tarragonès hi ha comptabilitzats 416 equipaments esportius de tota classe. En aquests espais s'hi duen a terme diferents activitats esportives, per a diferents edats i col·lectius. Aquells municipis que no compten amb espais físics destinats a la millora física de les persones, haurien de proporcionar les eines suficients per a millorar l'accessibilitat a aquest tipus de serveis. Cal tenir en compte que, moltes vegades, l'ens local depèn de l'existència d'un poliesportiu municipal per a poder desenvolupar activitats físiques de qualitat.

Equipaments sanitaris

Tots els municipis de l'ABSS del Tarragonès disposen d'un Centre d'Atenció Primària, si bé només els CAP de Constantí, el Morell i Torredembarra compten amb una atenció continuada. En el cas de la Secuita, n'hi ha quatre als diferents nuclis del municipi. En canvi al municipi de la Pobla de Mafumet no n'hi ha, ja que el comparteixen amb el municipi fronterer d'El Morell.

A nivell de farmàcies només Renau i Vespella de Gaià, els municipis menys habitats de la comarca, no compten amb cap establiment d'aquest tipus al seu municipi.

5.5 NACIONALITAT I CIUTADANIA

La intersecció entre nacionalitat i ciutadania emergeix com una qüestió complexa i multidimensional en el marc de la inclusió social. El concepte de "ciutadania" s'associa amb la pertinença legal i política a l'Estat espanyol, i el fet de no tenir aquest estatus, pot crear dinàmiques desafiantes per a individus que, tot i residir i contribuir activament a la societat, poden sentir-se exclosos de la plena participació cívica i social a causa de la seva nacionalitat d'origen. La problemàtica es manifesta en diversos àmbits, com l'accés a drets civils i polítics, oportunitats laborals, serveis públics, i representació en institucions públiques. Per als migrants, la barrera de la nacionalitat pot limitar la seva capacitat d'exercir plenament els seus drets com a residents, afectant així la seva inclusió social i econòmica. Aquesta situació es veu agreujada per la complexitat dels processos de naturalització i l'obtenció de la ciutadania espanyola, que poden ser llargs i difícils.

L'adopció de mesures que facilitin la integració de la població migrada i la participació activa de tots els residents en la vida cívica i cultural del Tarragonès, independentment de la seva procedència, és un repte que tot i que ja s'ha treballat amb anterioritat, continua present.

5.6 MOBILITAT

La mobilitat és un dels elements que afecten particularment al col·lectiu de persones immigrants, ja que la dificultat d'accedir a mitjans de transport privats pot condicionar l'accés al mercat de treball, la formació o l'accés a certs serveis. Particularment és a alguns municipis més petits de la comarca, sovint amb nuclis dispersos, genera una dependència del vehicle privat que. La manca de transport públic per desplaçar-se dintre del municipi, o a municipis veïns sense haver de passar per Tarragona, és una de les mancances de la zona.

Només Torredembarra i Altafulla compten amb estació de tren, i la resta de municipis tenen línies de bus interurbà que connecta sobretot amb Tarragona. Tot i així als municipis més petits les freqüències poden ser molt baixes i per exemple no circular en caps de setmana. Més problemàtic encara és intentar anar d'un municipi petit a un altre, ja que sovint les combinacions ho fan inviable. En aquest sentit segons l'Enquesta de la Mobilitat Quotidiana del Camp de Tarragona (2021), a la comarca del Tarragonès confirma que només el 10% dels desplaçaments entre poblacions es fa en transport públic en els dies feiners.

6. BIBLIOGRAFIA

Besalú, X. (2005) *Les cultures i les relacions entre les cultures*. Infermeria i salut comunitària pàgs. 135-146

Domingo, A. (2016). *Resiliència i estrès demogràfic a la Catalunya del segle XXI* EL CREIXEMENT. Perspectives Demogràfiques, 002.

<http://ced.uab.es/>

Esteve, A., Devolder, D., & Blanes, A. (2018). *LA SOSTENIBILITAT DEMOGRÀFICA DEL SISTEMA DE PENSIONS: PASSAT I PRESENT*. Perspectives Demogràfiques, 009.

<http://ced.uab.cat/>

Generalitat de Catalunya. (2015). *Equipaments culturals a Catalunya*. De Cultura, 32.

<http://cultura.gencat.cat/dadesculturals/Núm.32|Octubre2015>

Generalitat de Catalunya. (2017). Pla de ciutadania i de les migracions 2017-2020.

https://dixit.gencat.cat/web/.content/home/04recursos/02publicacions/02publicacions_de_bsf/05_immigracio/pla_ciutadania_migracions_2017_2020/pla_ciutadania_migracions_2017_2020.pdf

Módenes, J. A., & López-Colás, J. (2014). Cambio demográfico reciente y vivienda en España: ¿hacia un nuevo sistema residencial? *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, 148(1), 103–134.

<https://doi.org/10.5477/cis/reis.148.103>